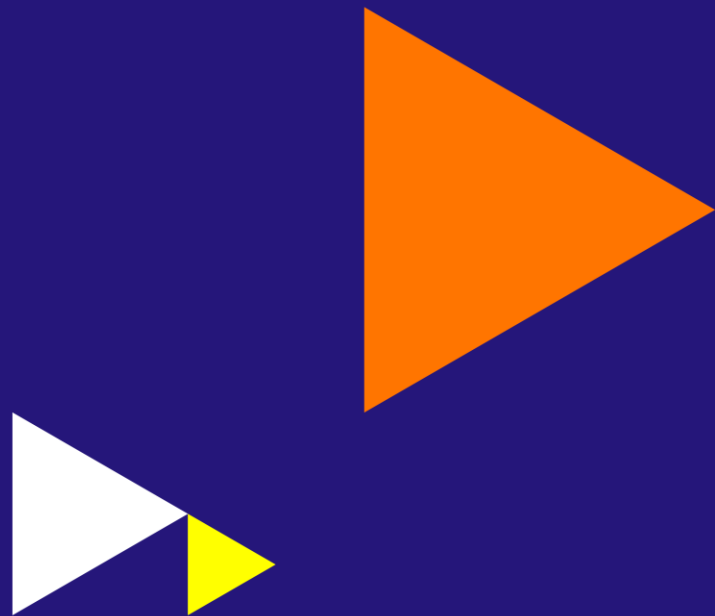

Dieper, ongrijpbaarder

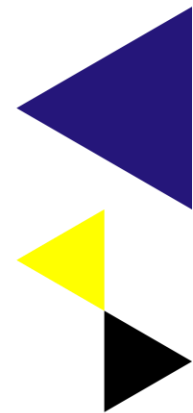

Anna Custers

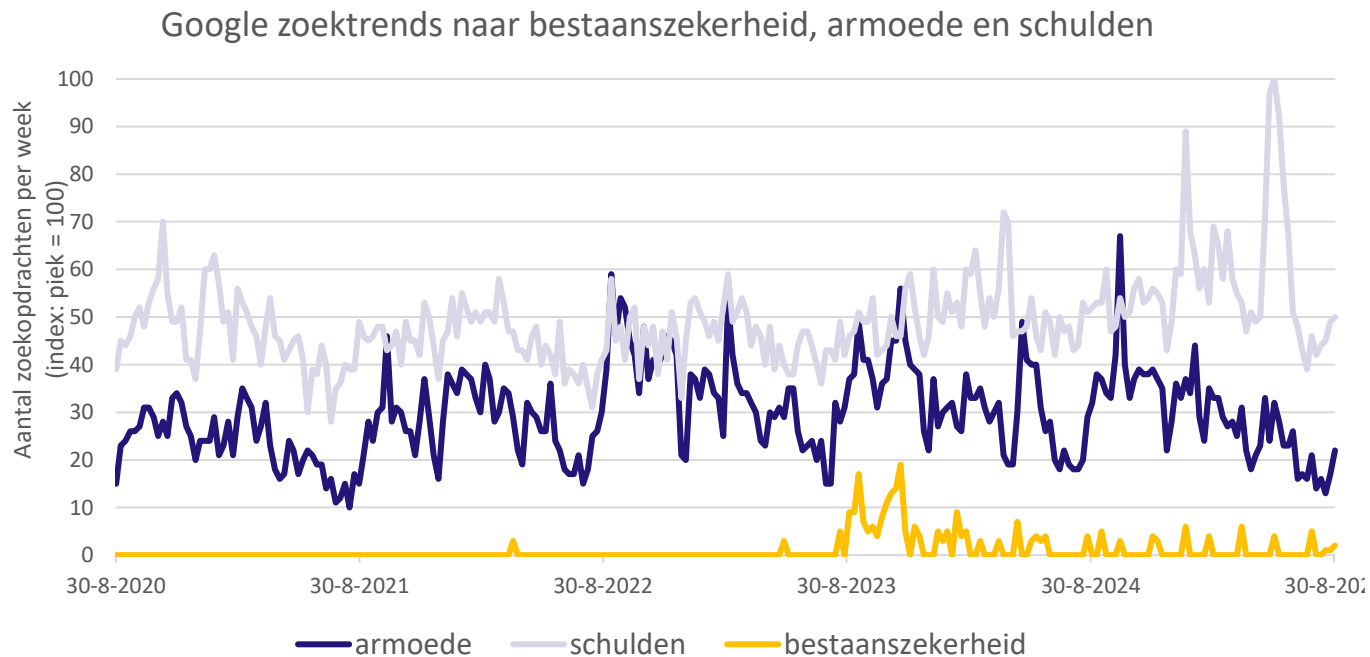
Lector Armoede Interventies

Vandaag

- Hoe staat het met armoede, schulden en bestaanszekerheid?
- Uitdagingen voor de komende tijd

Bestaanszekerheid is een beleidsterm

Bestaanszekerheid en financiële bestaanszekerheid, schematische weergave

Tekort aan (betaalbare) woningen

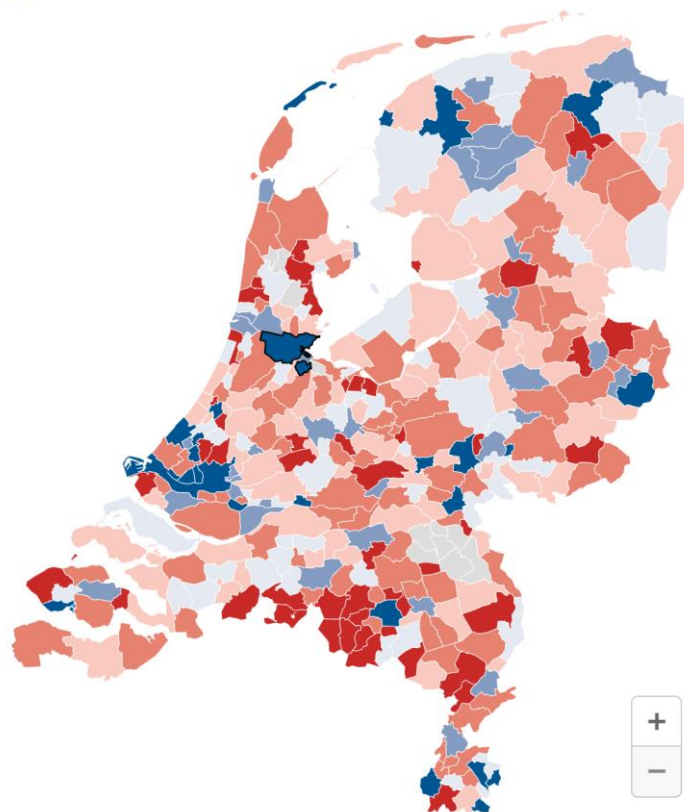
Prognose verloop 2024 - 2039

Aandeel sociale huurwoningen per gemeente

Klik op een gemeente voor het percentage sociale huurwoningen

percentage

Gezondheidsverschillen zijn groot

LEVENSV ERWACHTING

Mensen met een
laag inkomen leven

± 21 jaar

minder lang in goed
ervaren gezondheid

Lage opleiding

mannen met
een lage opleiding
leven

± 6,0 jaar
korter

Laag inkomen

mannen met
een laag inkomen
leven

± 8,8 jaar
korter

vrouwen met een
lage opleiding
leven

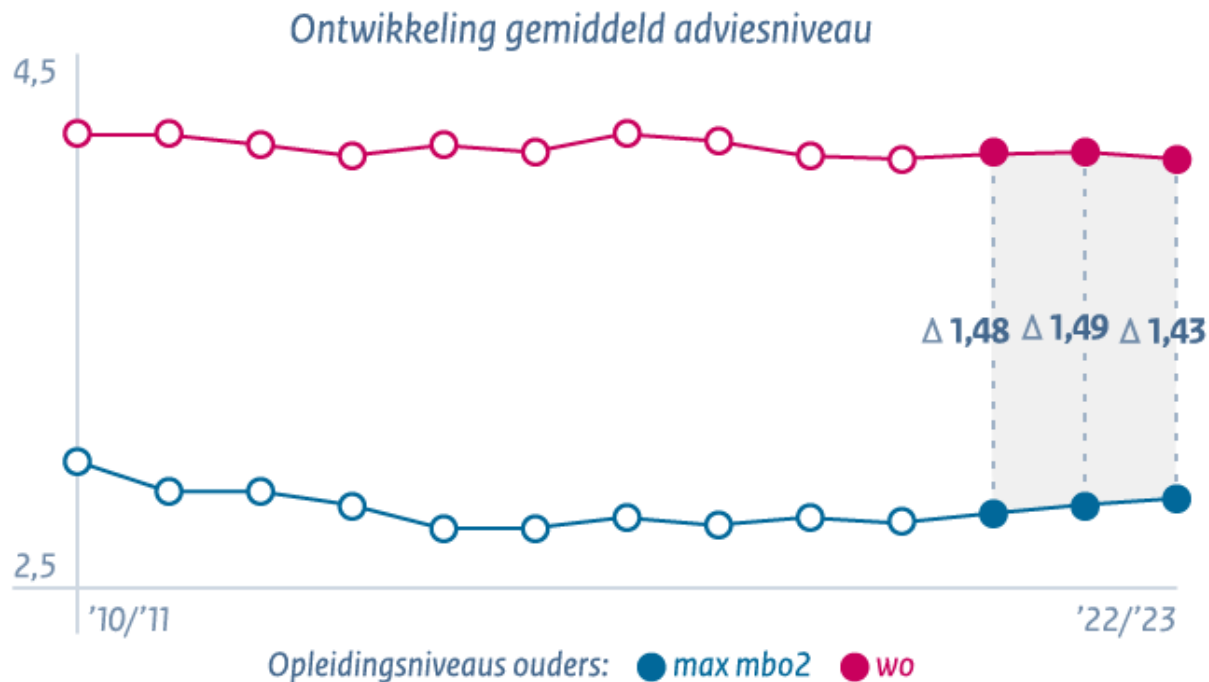
± 4,8 jaar
korter

vrouwen met een
laag inkomen
leven

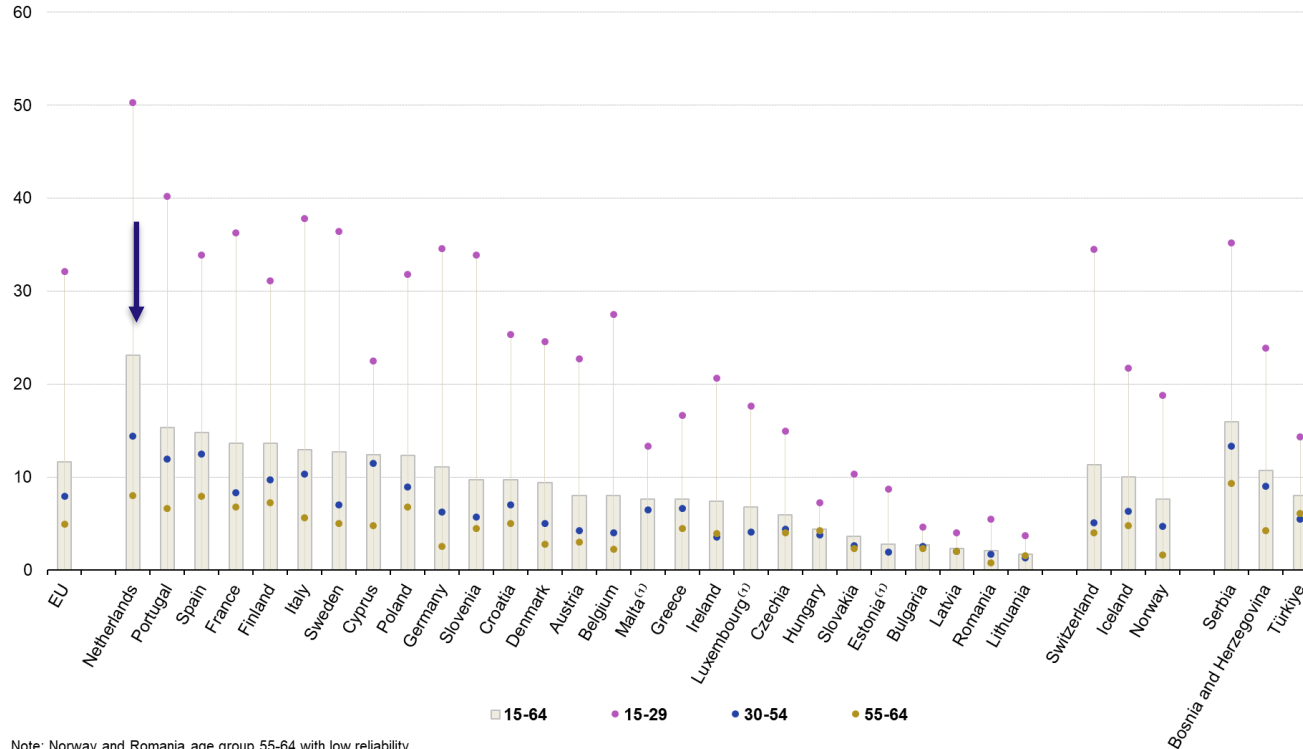
± 7,1 jaar
korter

Het verschil in adviesniveau tussen leerlingen naar opleidingsniveau van ouders neemt toe.

(Te) flexibele arbeidsmarkt

Temporary employment by age and country, 2023
(percentage of total employment)

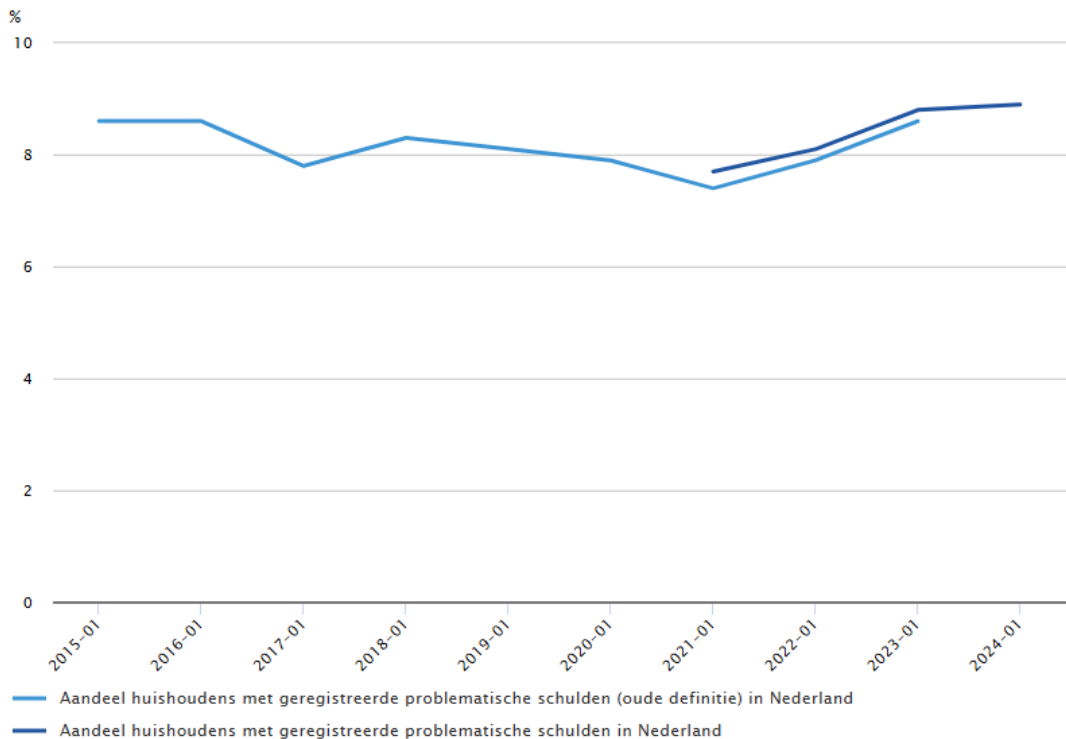
Note: Norway and Romania age group 55-64 with low reliability

⁽¹⁾ Missing values for age group 55-64 due to estimated value below publication threshold: Malta, Luxembourg and Estonia

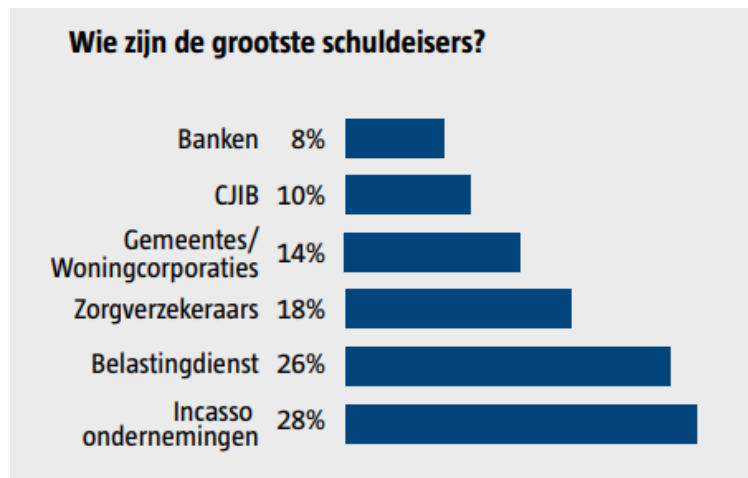
Source: Eurostat (ad hoc extraction)

Problematische schulden onverminderd hoog

Ontwikkeling geregistreerde problematische schulden in Nederland¹⁾

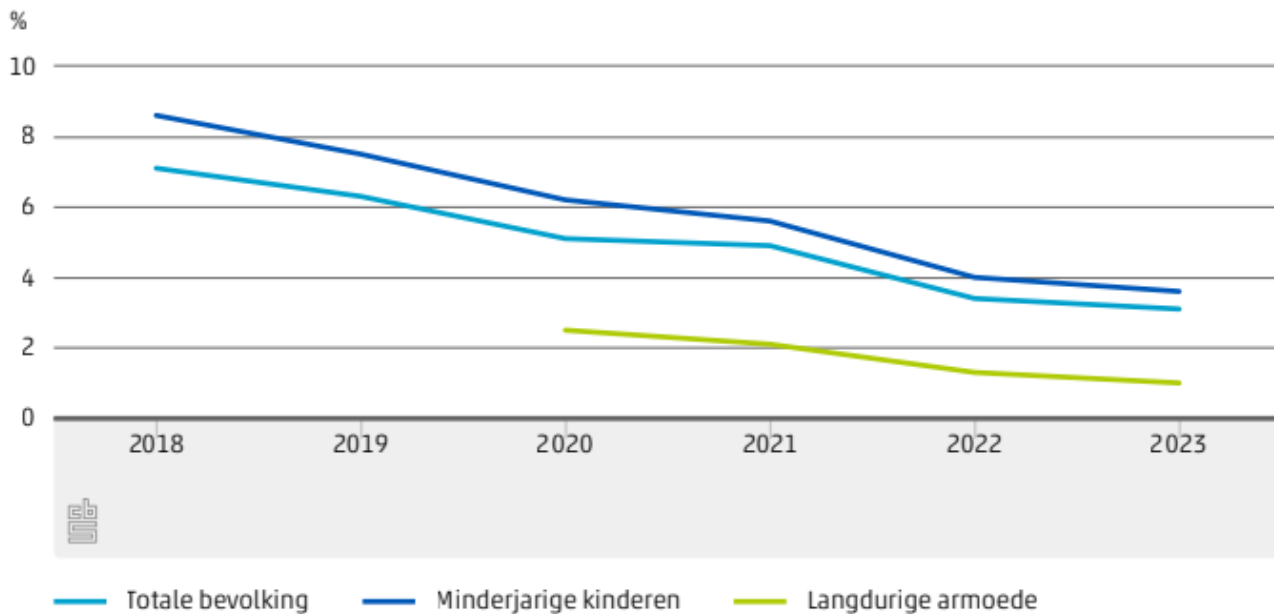

Systeemschuld: schulden bij de overheid of andere organisaties met een publieke functie

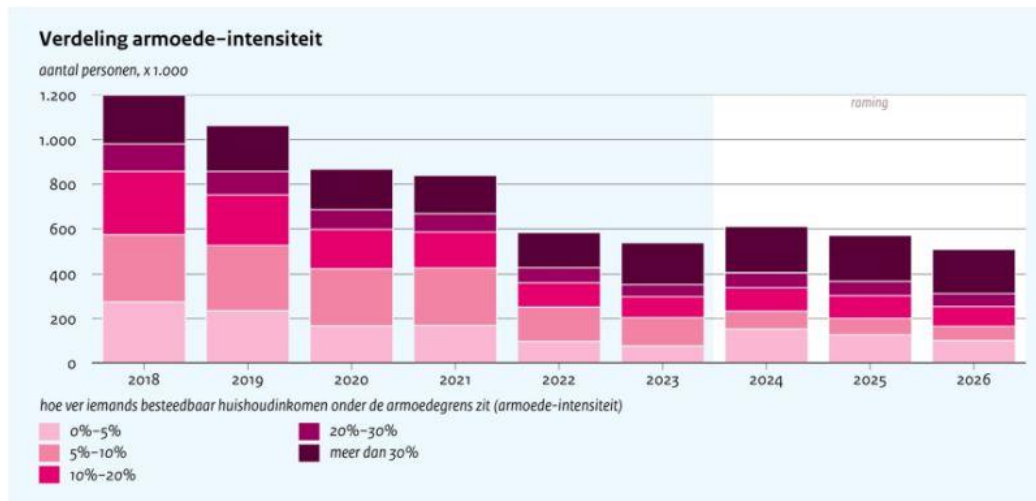
Enigzins grip op inkomensarmoede

Armoede in Nederland*

*voorlopige cijfers

Daling voor mensen met een relatief lage armoede-intensiteit. Mediane armoede wordt dieper

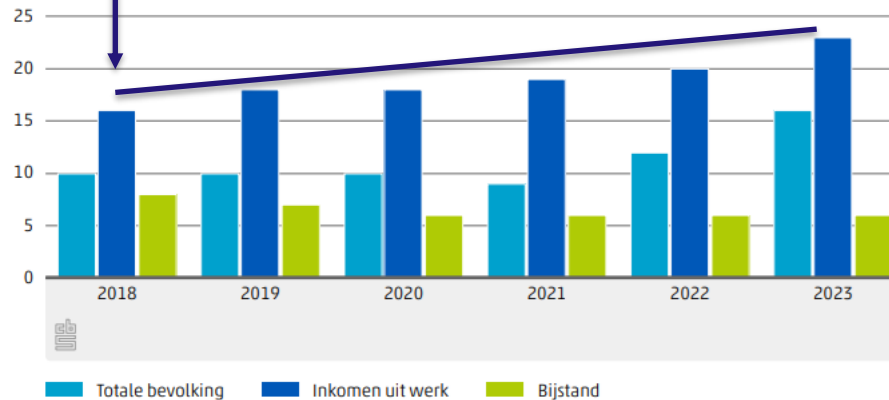

Werkenden verder onder de armoedegrens

4.3.1 Intensiteit van armoede*

% inkomstekort (doorsnee)

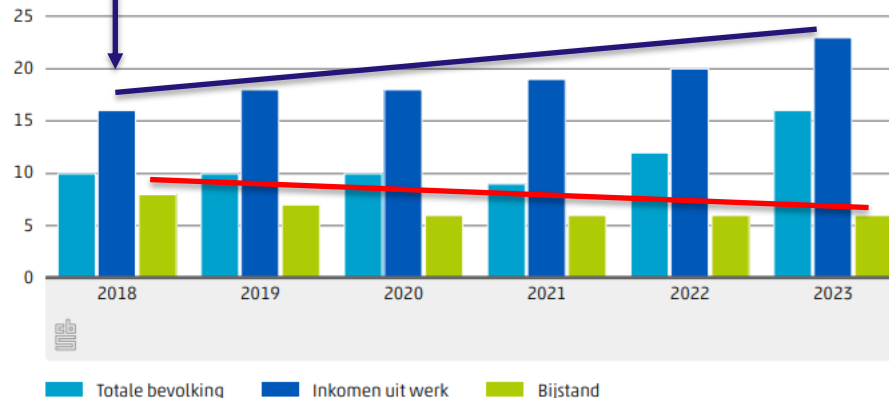

*voorlopige cijfers

Werkenden verder onder de armoedegrens

4.3.1 Intensiteit van armoede*

% inkomstekort (doorsnee)

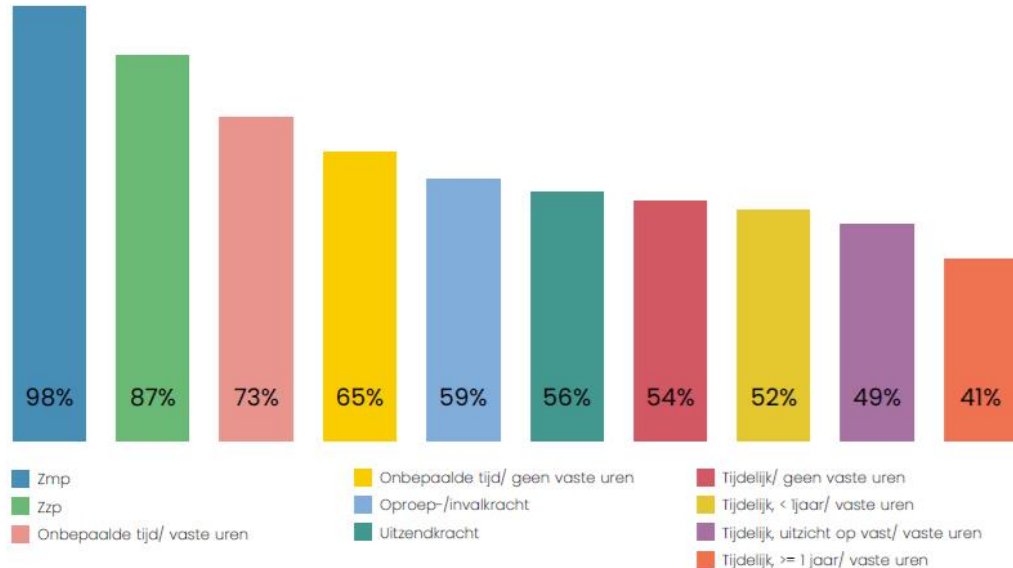

Totale bevolking Inkomen uit werk Bijstand

*voorlopige cijfers

Welke werkenden?

- ZMP (blauw)
- ZZP (groen)
- Werknemers met een vast contract (roze/geel)
- Laag aantal gewerkte uren/ lage uurtarieven

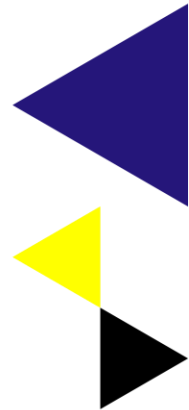
W.S. Conen (2023). Verborgen armoede in Nederland naar de omvang, kenmerken, locaties en dynamiek van verborgen armen, AIAS-HSI Working Paper. Amsterdam: AIAS-HSI.

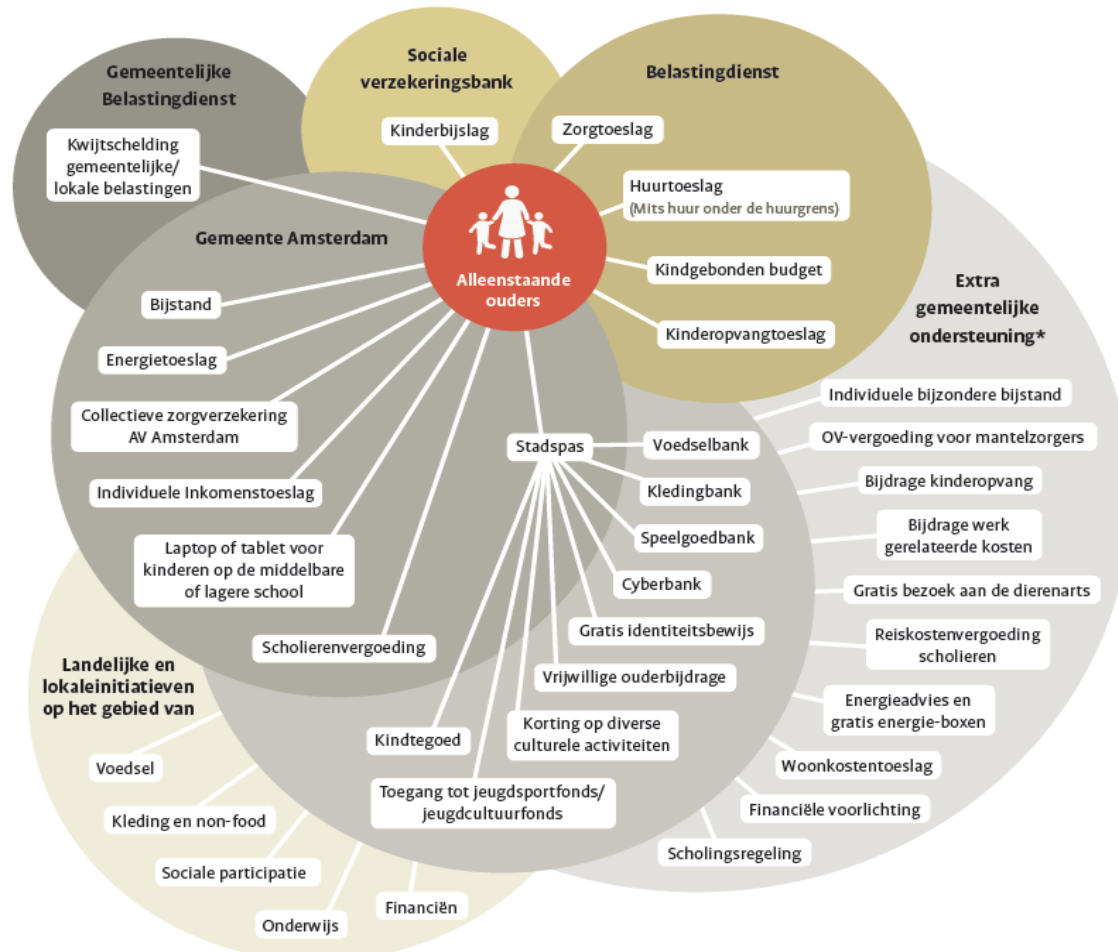
Figuur 2. Aandeel verborgen armen (beleidsmatig minimum 101%)

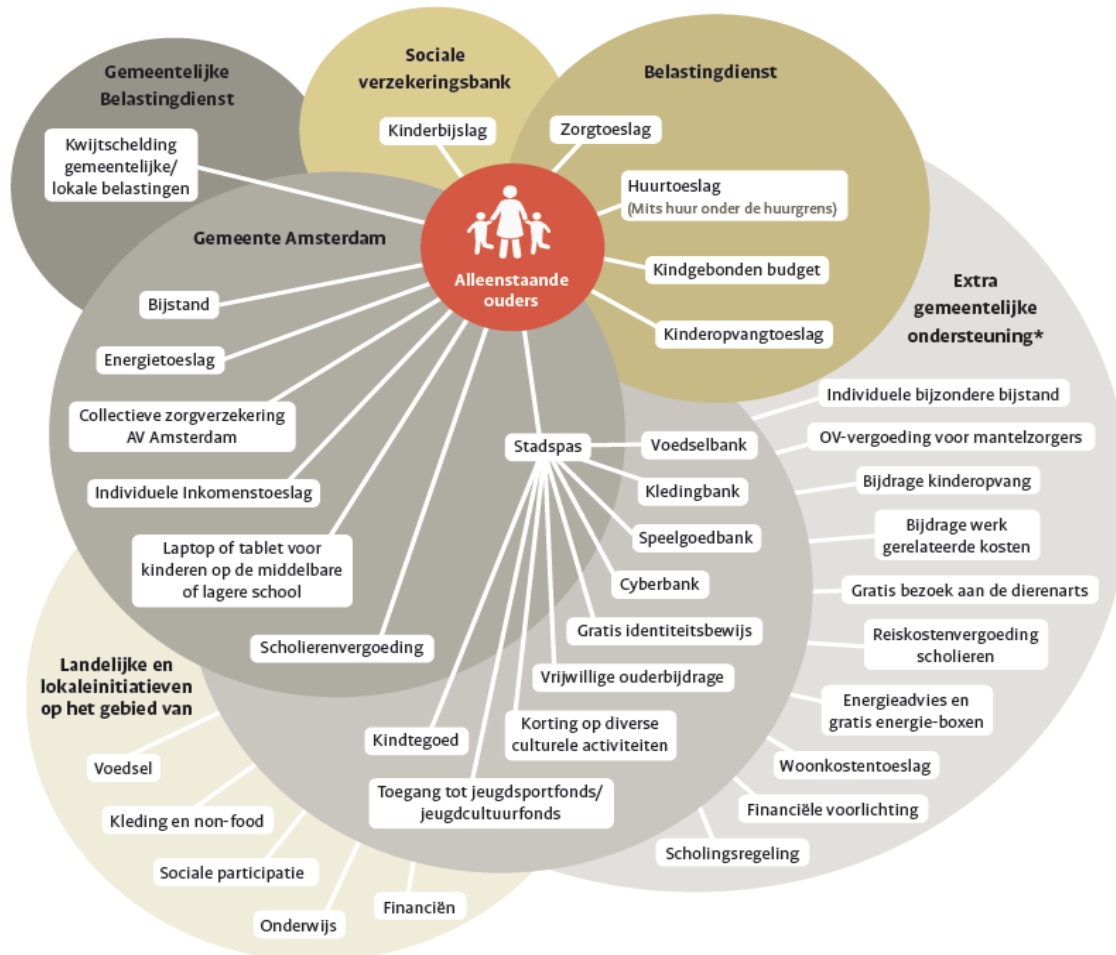
Verborgen armoede

	Verborgen armoede 101%	Verborgen armoede 120%
Inkomen werk loondienst	25,9%	27,3%
Inkomen werk zelfstandige	29,5%	17,0%
WW- uitkering	3,3%	3,1%
Wia/Wajong/Wao	19,6%	22,3%
Uitkering overige sociale voorzieningen	13,3%	24,6%
Overig	8,5%	5,7%

W.S. Conen (2023). Verborgen armoede in Nederland. Een kwantitatief onderzoek naar de omvang, kenmerken, locaties en dynamiek van verborgen armen, AIAS-HSI Working Paper. Amsterdam: AIAS-HSI.

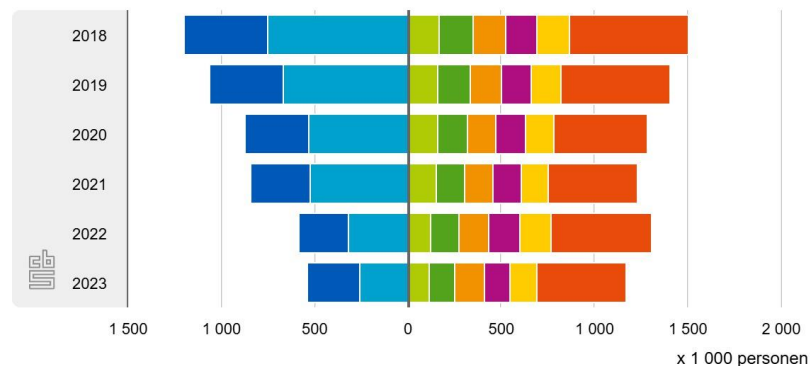

Wetsanalyse:
voor 14 regelingen;
70-125 juridisch
relevante feiten

Spreiding rond de armoedegrens

Spreiding rond de armoedegrens*

Hand-to-mouth-huishoudens

1 op de 8 huishoudens
in Nederland geeft al
het geld dat maandelijks
binnenkomt ook weer
uit.

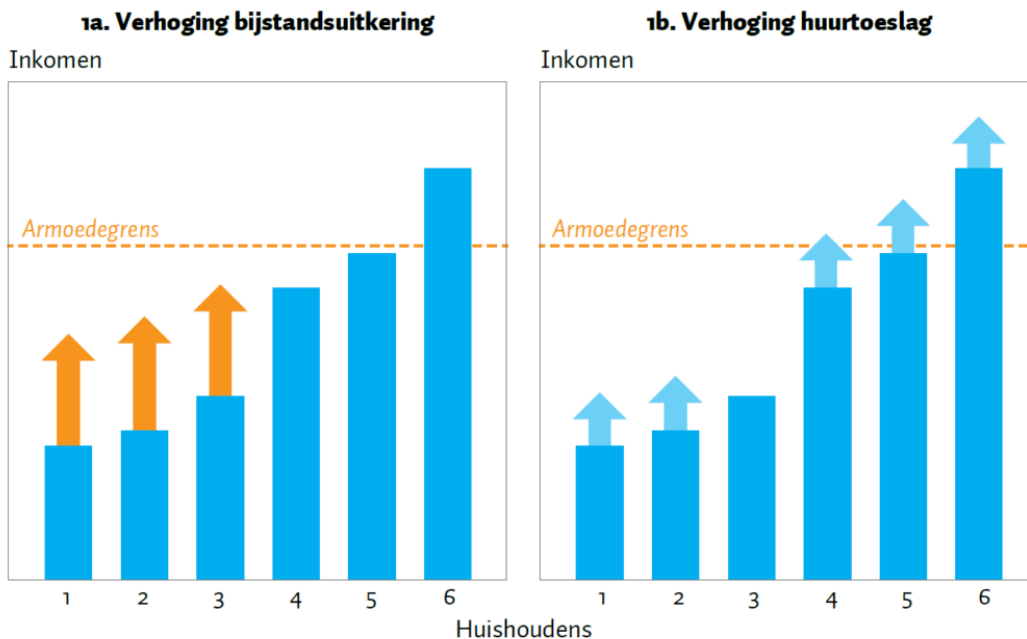
Ruim een kwart van de
huishoudens heeft
minder dan 2.500 euro
spaargeld.

32% heeft moeite met
rondkomen.

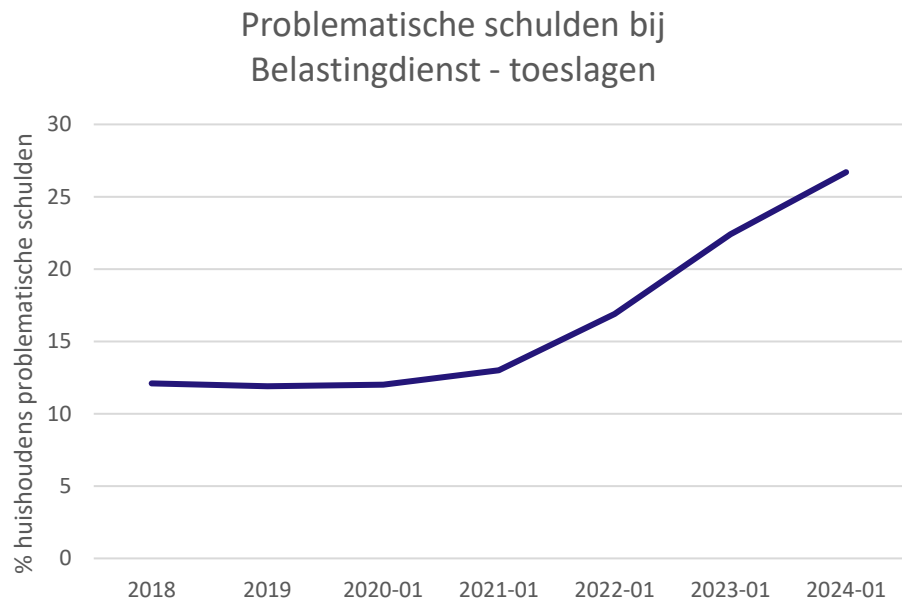
Gevolg van gevoerd beleid

Theoretisch effect op armoede van maatregel

FIGUUR 1

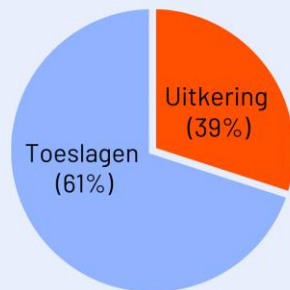
Risico toeslagen: terugvorderingen

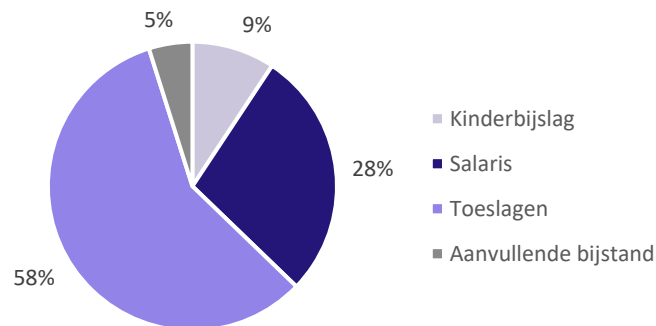
Afhankelijkheid van toeslagen zorgt voor scheve verdeling inkomenselementen

Uitkering	€ 1.195
Toeslagen	€ 1.874
Zorgtoeslag	€ 154
Huurtoeslag	€ 356
Kinderbijslag	€ 366
Kindgebonden budget	€ 758
Energietoeslag	€ 67
Lokale regelingen	€ 173
Totale inkomsten	€ 3.069

Totale inkomsten

Alleenstaande, 3 kinderen

Systeem als stress factor

Financiële zorgen

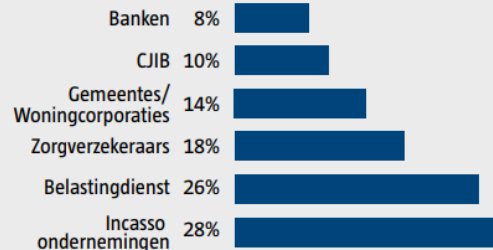

Systeemstress:
er niet meer uitkomen,
afgewezen worden,
machteloosheid

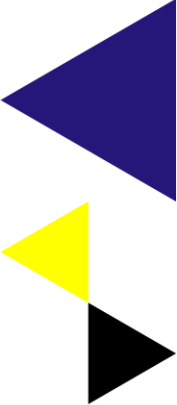
Systeemschuld:
overheid als schuldeiser

Wie zijn de grootste schuldeisers?

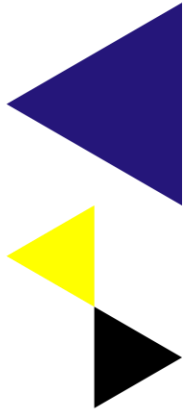
Dus:

- Verdieping van de problematiek:
 - Armoede
 - Gezondheidsverschillen
- Lastig om grip te krijgen op:
 - Problematische schulden
 - Ongelijkheid in het onderwijs
- Context, o.a.:
 - Tekort betaalbare woningen
 - Onzekere arbeidsmarkt, en onzekere inkomensposities

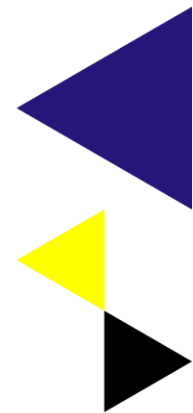

En:

- Armoede en schulden moeten breed bekeken worden: het gaat om 1,7 mln mensen (inkomen), waarvan 428.000 mensen met problematische schulden
- Afhankelijkheid van het sociale zekerheidsstelsel kan mensen in de problemen brengen; mensen komen in de schulden bij de overheid
- Systeem is (te) ingewikkeld geworden, aanpassingen zijn lastig
- Onderbescherming/niet-gebruik
- Waar ligt de verantwoordelijkheid? Bij het individu, of elders, en waar is dat dan?

Uitdagingen de komende tijd

Probleemanalyse is helder: >875 pagina's sinds 2019

IBO Toeslagen Deelonderzoek 1

Eenvoud of maatwerk:
Uitrollen binnen het bestaande toeslagenstelsel.

Datum
Status

28 oktober 2019
Definitief

**Moelijk makkelijker
maken**

IBO Vereenvoudiging Sociale Zekerheid

Complexiteit blijft grootste knelpunt bij publieke dienstverlening

De complexiteit van wet- en regelgeving en gebrekkige gegevensuitwisseling tussen overheidsinstellingen zijn voor burgers, ondernemers en uitvoeringsorganisaties. Dit is de belangrijkste conclusie in de Staat van de Uitvoering 2024.

Wat heb ik aan een vraag? Ik heb 'n vraag.

Eindrapport Toekomst
Toeslagenstelsel

Februari 2024

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2023–2024

35 867

**Parlementaire enquête fraudebeleid en
dienstverlening**

Nr. 6

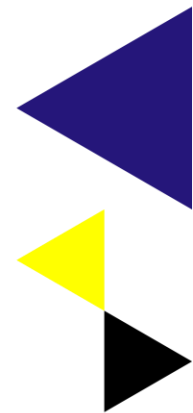
**RAPPORT PARLEMENTAIRE ENQUÊTE FRAUDEBELEID EN
DIENSTVERLENING «BLIND VOOR MENS EN RECHT»**

	Blz.
Inhoudsopgave	
Samenvatting	5
Voorwoord	8
1 Inleiding	13
1.1 Aanleiding onderzoek	13
1.2 Onderzoeksopbouw	16
1.3 Invulling van het begrip «rechtsstaat»	18
1.4 Sociale zekerheid en toeslagen in vogelvlucht	21

Onderzoeksagenda

- Systeemaanpassingen in schuldhulp en armoedebeleid
- Ketensamenwerking
- Vertrouwen in de (lokale) overheid
- Onderwijs en kansenongelijkheid (onderwijs en armoede)

Stelsel- aanpassingen: Gewoon Geld Geven

Stap 1

STAP 1 Geld geven

- 2 jaar
- €150 per maand
- Minstens 600 gezinnen
- Zonder verplichtingen en tegenprestaties

Welkom bij het Onderzoek

Gezin en Geld

De Hogeschool van Amsterdam onderzoekt hoe
het gaat met gezinnen in de bijstand. Wat
betekent het om elke maand extra geld te krijgen?

Doet u
mee?

Stap 2

STAP 2 Onderzoeken

- Succes- en faalfactoren
- Effecten op gezin
- Businesscase kosten en opbrengsten
- Noodzakelijke systeemaanpassingen

Over het onderzoek →

Systeemaanpassingen: Gew

Stap 3

STAP 3 Maatschappelijk agenderen

- Het verhaal achter armoede
- Weeffouten in het maatschappelijk systeem die mensen in armoede houden

Systeemaanpassingen: Afrekenen met schulden

Stap 1

STAP 1

Schulden afkopen

- 80-100 gezinnen met minimaal 1 thuiswonend kind onder de 23 jaar
- Looptijd 2 jaar
- Zonder verplichtingen en tegenprestaties
- Brede aanpak: ook ondersteuning op andere terreinen

Stap 3

STAP 3

Maatschappelijk agenderen

- Mensen met schulden een gezicht geven
- Agenderen van (systeem)fouten in de huidige schuldenaanpak
- Op termijn: uitbreiding naar andere gemeenten

Stap 2

STAP 2

Onderzoek doen

- Impact van deelname op het gezin
- Wat zijn de succes- en de faalfactoren van onze aanpak?
- Kosten-batenanalyse
- Revolverend fonds om nieuwe gezinnen te helpen
- Inzicht in noodzakelijke systeemaanpassingen

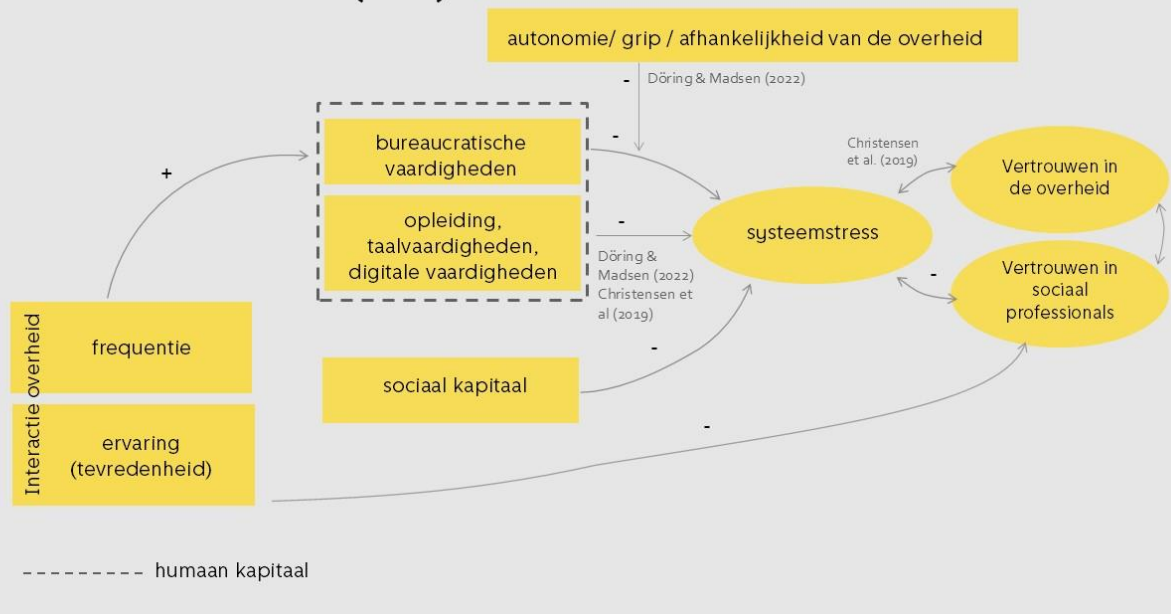
Ketensamenwerking: naar een basisdienstverlening armoede?

Domein	Gemeentelijke voorzieningen	Formele/professionele maatschappelijke organisaties	Informele organisaties/vrijwilligers	Noodhulp/materiële ondersteuning	Allianties & netwerken
Armoedebestrijding (financiële hulp/inkomensondersteuning)	Minimaregelingen, armoedebeloid, kwijschelding, subsidies (informele) maatschappelijke organisaties	Maatschappelijk werk, sociaal raadsliden, budgetcoaches, fondsen (bijv Stichting Leergeld)	Maatjesprojecten, hulp bij administratie, taalmaatjes, weggeefwinkels, Inzamelingsacties	Kledingbank, voedselbank, speelgoedbank, lokale stichtingen voor acute steun	➡ Lokaal armoedeplatform
Schuldhulpverlening	Schuldbemiddeling, saneringskrediet, Wsnp	Schuldhulpverlenende instellingen	Vrijwillige schuldhulpmaatjes, buddy's die meegaan naar afspraken	Incidentele noodfondsen (kerkelijk of particulier) om acute problemen te overbruggen	➡ Regionale schuldhulpnetwerken, convenanten, branchevereniging
Preventie en vroegsignalering	Vroegsignalering via convenanten met woningcorporaties, zorgverzekeraars, nutsbedrijven	Scholen, wijkteams, jongerenwerk, maatschappelijk werk	Buurtvrijwilligers, signalerende rol van sportverenigingen/kerken		➡ Integraal sociaal domein overleg, wijkallianties

Vertrouwen in de (lokale) overheid

Relationeel model (SEM)

Wat is een Familieschool?

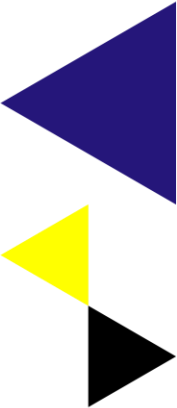
De rijke dag van het kind

Ouders als partner

De basis van het gezin

KOHNSTAMM
INSTITUUT

Samen met!

GEMEENTE TILBURG

Armoede Interventies

Hogeschool
van Amsterdam

ZNSTD

oranje
fonds

Nationaal Instituut voor Budgetvoorzichting

gemeente Roermond

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Gemeente
Amsterdam

Kansfonds
geven om
een ander

Creating Tomorrow

**Voor meer info:
a.l.custers@hva.nl**

Armoede in een rijk land

www.hva.nl/armoede

